

บทที่ 4

การวิจัยวงรอบที่ 2

การวิจัยในวงรอบที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ตามกรอบแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 6-10 และ ชีตหลักการ 6 ประการ เพื่อพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาศัยการปฏิบัติตามงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ร่วมกันกำหนดไว้เพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ และมียุทธศาสตร์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบ และอาศัยตัวสอดแทรกเสริม ได้แก่ หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการกัลยาณมิตรนิเทศ การดำเนินการระหว่างวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยวงรอบที่ 2 ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re- planning) โดยจัดการประชุมปฏิบัติการ 2 วัน (ระหว่างวันที่ 5-6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552) พร้อมทั้งจัดให้มีการสนทนากลุ่ม (FGD) ด้วย เพื่อศึกษาบทวนผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 และร่วมจัดทำแผนปฏิบัติงานการวิจัยวงรอบที่ 2 โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย ทั้งที่เป็นเอกสาร และการนำเสนอรายงาน และผู้วิจัยนำเสนอผลการสังเคราะห์ เขียนสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในวงรอบที่ 1 ทั้งการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะ

1.1.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ทั้งรายด้านคุณภาพและโดยภาพรวม ร่วมกันกำหนดประเด็นเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในรอบการวิจัยต่อไป เป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือเป็นประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ที่ต้องจัดทำเพิ่มเติม แล้วกำหนดให้มีผู้ร่วมรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม

1.1.3 แต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณากำหนดงาน โครงการ และกิจกรรมปฏิบัติงาน โดยพิจารณาในประเด็นที่สำคัญ และจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาตนเอง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (อาจมีบางตัวชี้วัดคุณภาพครูในบางส่วนที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด) ร่วมกันกำหนดสภาพปัจจุบันปัญหาและสภาพที่คาดหวัง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา รวมทั้งให้กำหนดกิจกรรม ตามช่วงเวลาต่างๆ กำหนดทรัพยากรและอื่นๆ ในวงรอบที่ 2 ของการพัฒนา ให้นำเสนอเพื่อร่วมกันวิพากษ์ ปรับปรุงแก้ไข ร่วมกันกำหนดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ โดยครอบคลุมทั้งกิจกรรมรายบุคคล กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และภาพรวมทั้งโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการวิจัยต่อไป ดังนี้

1) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจากวงจรรอบที่ 1 ต่อไป

2) กิจกรรมที่ต้องกำหนดขึ้นมาใหม่เป็นการเพิ่มเติมจากวงจรรอบที่ 1 หรือดำเนินการในกิจกรรมที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้แต่ยังมิได้ปฏิบัติ

1.1.4 ผู้วิจัยเขียนสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 6 ให้ทุกคนได้รับทราบถึงกระบวนการและผลการดำเนินงาน ผลการเรียนรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1.2 ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553 โดยการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาตนเองแบบรายบุคคล การพัฒนาแบบกลุ่มย่อยและการพัฒนาแบบกลุ่มใหญ่ โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งกิจกรรมปฏิบัติการในชั้นเรียนและที่กำหนดเพิ่มเติมใหม่ ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) การประชุมและระดมสมอง 4) การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 5) การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 6) ดำเนินการตามระบบคุณภาพ 4 ระบบอย่างต่อเนื่อง 7) จัดกิจกรรมพัฒนาครูต่อเนื่อง 3 กลุ่มย่อย คือ การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาผลงานทางวิชาการ และการใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน และ 8) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพครู โดยจัดกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันกับการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ดังนี้

1.2.1 ร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพครูให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการดำเนินการเพิ่มเติมจากวงจรรอบที่ 1 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและมีความหมายยิ่งขึ้น มีการปรับปรุงและมีระบบที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1.2.1.1 ผู้ร่วมวิจัยทุกคน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจมากยิ่งขึ้น พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา โดยทุกคนทำกิจกรรมหลักต่างๆ ได้แก่ การวางแผนการสอนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้อ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างชัดเจนและหลากหลาย (ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553)

1.2.1.2 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัย โดยคณะผู้นิเทศกัลยาณมิตร ตลอดจนภาคเรียน ประกอบด้วย การนิเทศ ติดตามทุกเดือน และประเมินผล ประเมินคุณภาพครูของผู้ร่วมวิจัยโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 10, 15 และ 16 โดยกำหนดนำเสนอข้อมูลต่อผู้ร่วมวิจัยในวันที่ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2553

1.2.1.3 ผู้ร่วมวิจัยทุกคนตระหนักและพัฒนาตนเอง ด้านความรู้และด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการประเมินตนเองของผู้ร่วมวิจัย โดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 7, 8 และ 12

1.2.2 ผู้ร่วมวิจัยมีการบันทึกอนุทินส่วนตัวเป็นรายสัปดาห์ ในประเด็นสำคัญคือ กิจกรรมการปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เกิดขึ้น ผลที่ได้รับจากการเปลี่ยนแปลง และผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมวิจัย

1.2.3 มีการพบปะเสวนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับกลุ่มย่อย 2 สัปดาห์ต่อครั้งร่วมประเมินผลการปฏิบัติ ส่วนในระดับกลุ่มใหญ่กำหนดให้มีการพบปะเสวนาประมาณเดือนละหนึ่งครั้ง เพื่อประเมินผลรวมของการดำเนินงานและเพื่อการปรับปรุงแก้ไข โดยในแต่ละครั้งนั้น ผู้ร่วมวิจัยนำสาระสำคัญจากบันทึกอนุทินส่วนตัวมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน บันทึกผลการประเมินผลความก้าวหน้าและปรับปรุง

แก้ไขในแต่ละครั้ง กิจกรรมที่ดำเนินการในขั้นตอนนี้คล้ายคลึงกับขั้นตอนวิจัยที่ 3 แต่เป็นระบบมากกว่าและมีประสิทธิภาพสูงกว่า เนื่องจากได้รับการปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม เป็นระบบชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งบางกิจกรรมหรือบางโครงการไม่มีในวงรอบที่ 1 แต่ร่วมกันกำหนดขึ้นมาใหม่ในการวิจัยวงรอบที่ 2 นี้

1.2.4 คณะผู้นิเทศกัลยาณมิตร นำเสนอสรุปผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาครู ทุกสัปดาห์เรียนเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2553

1.2.5 ผู้วิจัยเขียนสรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 7 นำเสนอคณะผู้ร่วมวิจัยให้ทราบถึงกระบวนการ และผลการดำเนินงาน ผลการเรียนรู้ พัฒนาการ และข้อเสนอแนะ

1.3 ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-observing) โดยติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตลอดปีการศึกษา 2552 (ระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553) โดยมีการกำกับติดตาม นิเทศ และประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ครบทุกกิจกรรม โดยยึดตามหลักวิชาการ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน โดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 11 และ 13 – 17 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการเป็นเวลา 1 วัน คือ ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อร่วมกันประเมินผลการสังเกตว่าเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ได้ร่วมกันประมวลและสรุปผลการปฏิบัติงานด้วย ดังต่อไปนี้

1.3.1 คณะผู้ร่วมวิจัยติดตามสังเกตและประเมินการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเอง

1.3.2 คณะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ติดตาม กำกับ และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ร่วมวิจัยโดยใช้เครื่องมือการวิจัย

1.3.3 ผู้ร่วมวิจัย บันทึกการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทั้งในประเด็นของ “ทำอะไร” “ทำอะไร” “เกิดผลอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้อะไร” และ “มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นหรือไม่”

1.3.4 ผู้วิจัยร่วมในกิจกรรมของผู้ร่วมวิจัย สังเกต ติดตาม แนะนำ ประเมินและบันทึกผลการประเมินผู้ร่วมวิจัยเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.3.5 ผู้วิจัยและคณะผู้นิเทศกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนข้อมูลผลการกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ของผู้ร่วมวิจัยในประเด็นหลักๆ ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพครู ความก้าวหน้า และพัฒนาการของครู ซึ่งนำเสนอทั้งที่เป็นเอกสาร การนำเสนอรายงานแสดงหลักฐาน/เอกสาร/ผลงานครูหรือนักเรียน และการนำเสนอโดยวาจาหรือโดย Power point

1.3.6 ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 6 - 7 (ขึ้นวางแผนใหม่และขั้นปฏิบัติใหม่) ให้ผู้ร่วมวิจัยทราบ ทั้งที่เป็นเอกสาร/หลักฐาน/ผลงาน และการนำเสนอรายงาน

1.3.7 ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ร่วมกันวิเคราะห์และประมวลสิ่งที่เกิดขึ้น ร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่างๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่า ได้องค์ความรู้ใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ อะไรบ้างเกี่ยวกับพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานของครู

1.3.8 ผู้วิจัยเขียนสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 8 โดยระบุถึงกระบวนการ ผลการดำเนินงานผลการเรียนรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1.4 ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting) ดำเนินการวิจัยเหมือนกับขั้นตอนที่ 5 โดยดำเนินการเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553 และระหว่างวันที่ 24-31 มีนาคม พ.ศ. 2553 เป็นกิจกรรมร่วมวิเคราะห์ ตีความ ประมวล และสะท้อนผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วงรอบที่ 2 โดยจัดประชุมกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เพื่อร่วมกันสรุปสะท้อนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และระบุสภาพการเปลี่ยนแปลง ผลการเรียนรู้

ที่เกิดขึ้นและนำเสนอผลงาน ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพตนเอง และการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1.4.1 ร่วมกันพิจารณา และ ประมวลผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 7-8 คือ ขั้นการปฏิบัติใหม่และการสังเกตผลใหม่ โดยร่วมประชุมกลุ่ม และระดมสมอง เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553

1.4.2 ผู้ร่วมวิจัยนำเสนอสรุปผลการปฏิบัติงานและการพัฒนาตนเอง นำเสนอผลงานการวิจัย ในชั้นเรียนหรือผลงานที่เป็นงานปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ระหว่างวันที่ 24 - 31 มีนาคม พ.ศ. 2553

1.4.3 ผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์ผลรวมของการวิจัยวงรอบที่ 2 (ขั้นตอนการวิจัยที่ 6-9)

1.4.4 ผู้วิจัย สังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยภาพรวมของวงรอบที่ 2 การวิจัยปฏิบัติการวงรอบที่ 2 ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้โดยนำผลการวิจัยในวงรอบที่ 1 มาประกอบการพิจารณาด้วย แล้วจัดทำเป็นเอกสารสรุปผลการสะท้อนผล นำเสนอผู้ร่วมวิจัย

1.5 ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) โดยใช้การประชุมปฏิบัติการวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 การนำเสนอผลงานครู และการประมวลสรุปผลการวิจัยรวม โดยยึดหลักการนำเสนอความจริงและเป็นกลาง ครอบคลุมกระบวนการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติ และสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ทั้งด้านบวกและลบ รวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุนหรือต่อต้าน แล้วร่วมกันประมวลสรุปผลการวิจัยให้ครอบคลุมประเด็นหลัก ได้แก่ “การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น” “การเรียนรู้” และ “องค์ความรู้ใหม่” ด้วย ดังต่อไปนี้

1.5.1 แต่ละกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้) นำเสนอผลการประชุมกลุ่มจากขั้นตอนที่ 9 ทั้งที่เป็นเอกสารและนำเสนอรายงาน โดยเน้นกิจกรรม “เรื่องเล่าเร้าพลัง” (Story telling) รวมทั้งจัดให้มีการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ผลงานการวิจัยในชั้นเรียน ผลงานทางวิชาการ และผลงานการใช้ ICT ในการเรียนการสอนด้วย

1.5.2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการสังเคราะห์ที่เขียนสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการเรียนรู้ พัฒนาการของครู ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

1.5.3 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการดำเนินการวิจัย เพื่อร่วมกันสรุปและอภิปรายผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งคุณภาพครูรายด้านและโดยภาพรวม แล้วร่วมกันสรุปผล โดยพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้

1.5.4 ร่วมกันพิจารณาและสรุปผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ในประเด็นหลักที่สำคัญ ได้แก่ สรุปผล อภิปรายผล ปัจจัยความสำเร็จ บทเรียนที่ได้รับ รวมทั้งข้อเสนอแนะ

2. ผลการวิจัยวงรอบที่ 2

2.1 ผลการวางแผนใหม่

โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน ระหว่างวันที่ 5-6 พฤศจิกายน พ.ศ.2552 พร้อมทั้งจัดให้มีการสนทนากลุ่ม(FGD) ด้วย เพื่อศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานวงรอบที่ 1 และร่วมกันวางแผนการวิจัยวงรอบที่ 2 ได้ผลการวางแผนใหม่ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยผลผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 แล้วร่วมกันกำหนดประเด็นเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในรอบต่อไป ผลการนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่า ผู้ร่วมวิจัยเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการที่ดี มีความกระตือรือร้นมาก ดังข้อความ

“...จากการลงมือปฏิบัติงานอย่างจริงจังและมีขั้นตอนชัดเจน มันทำให้ผมได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า รู้สึกว่าตนเองได้ทำหน้าที่ของครูได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น.....”

(ผู้ร่วมวิจัย : บันทึกอนุทิน)

“...ฉันรู้สึกภาคภูมิใจในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เป็นความรู้สึกที่ไม่เคย เป็นมาก่อน และรับรู้ได้ด้วยว่านักเรียนก็มีความสุขมากขึ้นด้วย....”

(ผู้ร่วมวิจัย : บันทึกสนทนากลุ่ม)

“.....การที่โรงเรียนเปิด โอกาสและส่งเสริมให้ครู ได้มีกิจกรรมพัฒนาตนเองอย่างนี้นับว่ามีประโยชน์มากจริงๆ....”

(ผู้ร่วมวิจัย : บันทึกสนทนากลุ่ม)

“.....ผมเห็นได้เลยว่า การจัดการเรียนการสอนที่ทำอย่างจริงจังและมีลำดับขั้นตอน โดยผ่านการเตรียมการอย่างดีนั้น มันทำให้ตนเองมีความมั่นใจมากกว่าที่เคย.....”

(ผู้ร่วมวิจัย : บันทึกอนุทิน)

ภาพที่ 60 การร่วมวางแผนรอบใหม่

ผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดงาน โครงการ และกิจกรรมในการวิจัยรอบที่ 2 ดังต่อไปนี้

2.1.1 กิจกรรมและโครงการเดิมที่ต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

2.1.1.1 การพัฒนาคุณภาพตนเองในด้านความรู้สำหรับครู ซึ่งต้องเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านสาระการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน และพัฒนาให้ตนเองเป็นผู้เท่าทันโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คณะผู้ร่วมวิจัยกำหนดภารกิจร่วมกันคือ ตระหนัก มุ่งมั่นปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง โดยอาศัยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควบคู่ไปกับกระบวนการกลุ่ม

2.1.1.2 การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยดำเนินการต่อเนื่องในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยมีเป้าหมายว่าต้องมีระดับคุณภาพสูงกว่าการวิจัยรอบที่ 1 คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่ผ่านมา

2.1.1.3 มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตลอดระยะเวลาการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน และ มีการประเมินทุกสิ้นภาคเรียน ซึ่งดำเนินการเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553

2.1.1.4 ใช้ระบบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้การพัฒนาครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบการบริหารจัดการ ระบบการเรียนรู้ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบการพัฒนาครูและบุคลากร รวมทั้งการมีสารสนเทศที่มีคุณภาพด้วย เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู และนำไปสู่สภาพ “ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ” ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

2.1.2 มีบางกิจกรรมที่มีได้ดำเนินการต่อในวงรอบที่ 2 คือได้ดำเนินการเฉพาะในการวิจัยวงรอบที่ 1 เท่านั้น เนื่องจากคณะผู้ร่วมวิจัยมีมติว่า “เห็นสมควรให้พัฒนาด้วยตนเองหรือกลุ่มย่อย ไม่ต้องให้ส่วนรวมหรือทางโรงเรียนต้องดำเนินการให้” ได้แก่

2.1.2.1 การพัฒนาคุณภาพครูด้านความรู้พื้นฐานที่สำคัญ 10 เรื่อง โดยมีความเห็นพ้องกันว่าแต่ละคนควรรับผิดชอบตนเองในการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ เหล่านั้นให้กว้างและลึกยิ่งขึ้น

2.1.2.2 การพัฒนาคุณภาพครูด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยมีมติเช่นเดียวกับ 2.1.1.1 คือให้กำกับดูแลตนเองโดยประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ดำรงรักษาจริยธรรม และยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดต่อเนื่องต่อไป

ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพครูในวงรอบที่ 2 จึงเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของครูเป็นหลัก

2.1.3 สรุปกิจกรรมที่ต้องร่วมกันดำเนินการต่อเนื่องต่อไปในวงรอบที่ 2 นี้ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการเชิงระบบวงจรคุณภาพ PDCA ทุกระบบ การดำเนินการที่อาศัยตัวสอดแทรกเสริมต่างๆ ได้แก่ หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หลักการฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และหลักการนิเทศกัลยาณมิตร การใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ตารางที่ 34 แสดงกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในวงรอบที่ 2

โครงการ/ กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. การประชุมทบทวนกิจกรรม/โครงการที่ต้องดำเนินการ	18 พ.ค.2552	ผู้วิจัย
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วงรอบที่ 2) รวมทั้งกิจกรรมการติดตาม นิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติ	ตลอดปีการศึกษา 2552. 18 พ.ค.52 - 19 มี.ค. 53	คณะผู้ร่วมวิจัย
3. การประชุมปฏิบัติการ เรื่อง “การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”	เม.ย. - พ.ค. 2552	ผู้วิจัย
4. การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน (CAR)	22-23 พ.ค.52(อบรม4)	วิทยากร/ผู้วิจัย
5. การพัฒนาการเรียนการสอน/ห้องเรียนคุณภาพ (วงรอบที่ 2)	ตลอดปีการศึกษา 2552	คณะผู้ร่วมวิจัย
6. การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน	19 มี.ย.52 (อบรม5)	วิทยากร/ผู้วิจัย
7. การติดตาม นิเทศ ประเมินผล รวบรวมข้อมูล	ตลอดปีการศึกษา 2552	คณะผู้นิเทศ
8. การประชุมประเมินคุณภาพครู (ตามตัวชี้วัด) วงรอบที่ 2	23 มีนาคม 2553	คณะผู้นิเทศ
9. การร่วมประชุมกลุ่มและระดมสมอง	24 มีนาคม 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย
10. ครูส่งผลงานและรายงาน (บุคคล,กลุ่ม) รวมทั้งการนำเสนอผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู	24-31 มีนาคม 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย

ตารางที่ 34 แสดงกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในวงรอบที่ 2 (ต่อ)

โครงการ/ กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
11. การร่วมกันวิเคราะห์และผลการวิจัยวงรอบที่ 2 (PAOR2)	1 - 2 เมษายน 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย
1) การนำเสนอผลงานจากการปฏิบัติที่เป็นเลิศ	28 พฤษภาคม 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย
2) การนำเสนอผลงานวิจัยในชั้นเรียนและสรุปผลการเลื่อนวิทยฐานะครู	28 พฤษภาคม 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย
3) การประชุมสัมมนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการร่วมกันพิจารณาข้อสรุปผลการวิจัยวงรอบที่ 2	12 มิถุนายน 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย
12. การร่วมอภิปรายและสรุปผลการวิจัยรวม (ขั้นตอนที่ 1 – 10)	12 มิถุนายน 2553	คณะผู้ร่วมวิจัย

จากตารางจะเห็นได้ว่า การดำเนินการขั้นการวางแผนร่วมกันนี้ เพื่อรองรับความต้องการจำเป็นพัฒนาคุณภาพครู โดยร่วมกันกำหนดเป็น 12 กิจกรรมสำคัญนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในวงรอบที่ 2 ต่อไป

ผลการวางแผนใหม่ปรากฏผลโดยภาพรวม ดังต่อไปนี้

2.1.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.1.4.1 กิจกรรมและโครงการเดิมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป ได้แก่

1) การพัฒนาคุณภาพตนเองในด้านความรู้สำหรับครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านสาระการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน และพัฒนาให้ตนเองเป็นผู้ที่เท่าทันโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คณะผู้ร่วมวิจัยกำหนดภารกิจร่วมกันคือตระหนัก มุ่งมั่นปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง โดยอาศัยกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควบคู่ไปกับกระบวนการกลุ่ม

2) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยดำเนินการต่อเนื่องในภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งเป็นการปฏิบัติจริงในวงรอบที่ 2 ของการวิจัย โดยมีเป้าหมายว่าต้องมีระดับคุณภาพสูงกว่าการวิจัยวงรอบที่ 1 ที่ผ่านมา

3) มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตลอดระยะเวลาการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน และมีการประเมินทุกสัปดาห์ภาคเรียน

4) ใช้ระบบคุณภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งระบบการบริหารจัดการ ระบบการเรียนรู้ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบการพัฒนาครูและบุคลากร รวมทั้งการมีสารสนเทศที่มีคุณภาพด้วย เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู และ นำไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ คือ “ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ห้องเรียนคุณภาพ” ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

2.1.4.2 กิจกรรมและโครงการที่กำหนดขึ้นใหม่และดำเนินการ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ.2552 2)โครงการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน และ 3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

2.1.5 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

2.1.5.1 กระบวนการวางแผนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น คณะผู้วิจัยสามารถใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้เร็วขึ้น ครอบคลุมมากขึ้น ใช้ ICT ช่วยได้ดีขึ้น และสามารถกำหนดงาน/โครงการ/กิจกรรมในวงรอบที่ 2 ของการวิจัยได้เร็วขึ้นและชัดเจนมากขึ้น

2.1.5.2 ผู้ร่วมวิจัยร่วมกันจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม ซึ่งกำหนดขึ้นตามแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan: ID plan) ได้แก่ (1) การวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 15 คน (2) การพัฒนาผลงานทางวิชาการ จำนวน 15 คน และ (3) การใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 25 คน เกิดการเรียนรู้ในงานที่ปฏิบัติ

2.2.5.3 เรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้ร่วมวิจัยหลายคนสามารถพัฒนางานของตนเป็นผลงานวิชาการได้ รวมทั้งสามารถนำไปประกอบการขอเลื่อนวิทยฐานะของตนได้อีกด้วย

2.1.6 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์สภาพการณ์ก่อนวางแผน โดยใช้กิจกรรม SWOT analysis ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการที่มีประโยชน์

2.2 ผลการปฏิบัติใหม่

ปฏิบัติงานในวงรอบที่ 2 ของการวิจัย คือในระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2552 ถึงวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553 รวมเวลาประมาณ 1 ภาคเรียน โดยการนำแผนไปสู่การปฏิบัติใหม่เพื่อให้บรรลุผลด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาตนเองแบบรายบุคคล การพัฒนาแบบกลุ่มย่อย และการพัฒนาแบบกลุ่มใหญ่ โดยอาศัยกิจกรรมที่เหมาะสม ทั้งกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1 และกิจกรรมที่กำหนดเพิ่มเติมจากขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัย ดังนั้น จึงมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การประชุมและระดมสมอง 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 4) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 5) การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 6) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 7) การวิจัยในชั้นเรียน 8) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพครูแบบกัลยาณมิตร เกิดผลดังต่อไปนี้

ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง การประชุม การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพครู

ภาพที่ 61 กระบวนการกลุ่ม หัวใจของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพที่ 62 นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

ภาพที่ 63 การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน

ผู้ร่วมวิจัย มีภารกิจที่ต้องบันทึกเหตุการณ์ การทำกิจกรรม และอื่น ๆ โดยครอบคลุม 4 ประเด็นหลัก คือ 1) กิจกรรมหรือการปฏิบัติงาน 2) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3) ผลที่ได้รับจากการ

เปลี่ยนแปลง และ 4) ผลการเรียนรู้จากการพัฒนาหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมวิจัย ผลการปฏิบัติโดยภาพรวม พบว่า

2.2.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การดำเนินงานตามงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ พบว่า เกิดสิ่งที่คาดหวังมีผลในทางบวก ดังนี้

2.2.1.1 การบริหารจัดการเชิงระบบ พบว่า สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีตามขั้นตอนและกิจกรรม ที่กำหนด เกิดเอกสาร/หลักฐานการปฏิบัติมากกว่าวกรอบที่ 1 ของการวิจัย การจัดการที่มีประสิทธิภาพเอื้อให้การปฏิบัติหน้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งระบบการบริหาร ระบบการเรียนรู้ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบพัฒนาครู ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศมากขึ้น

2.2.1.2 การดำเนินการอย่างต่อเนื่องของกระบวนการนิเทศกัลยาณมิตร โดยสรุปผลและนำเสนอเป็นรายภาคเรียน พบว่า เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาครู โดยตรง ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมใช้ ประโยชน์จากข้อมูลอย่างเต็มที่ยิ่งขึ้น

2.2.1.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2552 สามารถดำเนินการได้อย่างเรียบร้อยและมีคุณภาพ ยอมรับได้ และนำไปสู่การบริหารหลักสูตรจนถึงปัจจุบัน โดยการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนในวกรอบที่ 2 นี้ มีความราบรื่น เรียบร้อย และพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2.2.1.4 การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน โดยอาศัยการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้ร่วมวิจัย แล้วร่วมนำสู่การปฏิบัติในห้องเรียน พบว่า ดำเนินการได้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่อาจต้องใช้เวลามากกว่านี้จึงจะสามารถพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้

2.2.1.5 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญมากของการพัฒนาครู เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์โดยตรง ทั้งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาสมรรถนะของครูด้วยส่งผลให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีกว่าเดิมมาก นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น กระบวนการเรียนการสอน มีขั้นตอนและเป็นระบบมากขึ้น สำคัญที่สุดคือ ผู้ร่วมวิจัยเกิดทักษะสามารถพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการหลายคนและหลายคนใช้เป็นประจักษ์พยานในการพัฒนาวิชาชีพตนเองในการขอมีหรือขอเลื่อนวิทยฐานะได้อีกด้วย

2.2.2 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

2.2.2.1 ผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้กระบวนการของ “ครูมืออาชีพ” ได้กว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนคือผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง และผู้ร่วมวิจัยยังได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างกัลยาณมิตรด้วยบรรยากาศที่ดีมาก มีการเปิดใจ ให้อารมณ์ร่วมใจ และตั้งใจ

2.2.2.2 ผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้ถึงคุณค่าของการศึกษาหลักสูตรและบริหารหลักสูตรอย่างจริงจังได้มองเห็นถึงคุณลักษณะของพลเมืองและความต้องการของประเทศ เข้าใจลึกซึ้งมากขึ้นกว่าเดิม และมีความสุขในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียน

2.2.2.3 ผู้ร่วมวิจัยตระหนักในสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่าเป็นสิ่งที่ดี และมีประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพครู มีบรรยากาศการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น กลยณมิตรมากขึ้น และ มีความสุขมากขึ้น

2.2.2.4 การกำกับ ติดตาม นิเทศ และการประเมินการปฏิบัติงานและพัฒนาครูในลักษณะกลยณมิตร ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และราบรื่นเรียบร้อยขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2.2.2.5 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning on the Jobs) เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ ผลงานการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินการได้จริง และมีผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพ ถึงแม้ว่าบางรายจะทำได้เพียงการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ก็ตาม แต่ผู้ร่วมวิจัยก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ตนเองทำได้

2.2.2.6 การพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่ของผู้ร่วมวิจัยนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพ คือ สามารถใช้เป็นผลงานทางวิชาการในการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะครูได้ นำมาซึ่งความก้าวหน้าในอาชีพด้วย

2.2.3 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

2.2.3.1 ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง (1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ (3) การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

2.2.3.2 การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

2.2.3.3 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เครื่องมือสำคัญของครูยุคใหม่

2.3 ผลการสังเกตผลใหม่

ดังที่กล่าวมาแล้วว่ากิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมวงรอบที่ 2 นี้ มีกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมที่ดำเนินการซ้ำและต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1 ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการนิเทศกลยณมิตร รวมทั้งการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมุ่งเน้นคุณภาพ 2) กิจกรรมที่เลื่อนมาจากวงรอบที่ 1 คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยผู้ร่วมวิจัยได้รับดอรอบรมในวงรอบที่ 1 นำไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนในวงรอบที่ 2 ของการวิจัย (ภาคเรียนที่ 2) 3) กิจกรรมที่ร่วมกันพิจารณาและกำหนดขึ้นมาใหม่ ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและโครงการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน

ดังนั้น การสังเกตผลใหม่จึงดำเนินการระหว่างวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึง 19 มีนาคม พ.ศ. 2553 รวมเวลา 1 ภาคเรียน โดยประเมินครบทุกกิจกรรมตามหลักวิชาการ วิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน เกณฑ์การประเมิน รวมทั้งใช้แนวทางการนิเทศกลยณมิตรตลอดระยะเวลาของการติดตามประเมินการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 64 ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นและร่วมมือ

จัดให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 1 วัน ในวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อร่วมกันประเมินผลรวมที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่คาดหวัง ทางบวก และทางลบ คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่างๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าองค์ความรู้ใหม่หรือเกิดการเรียนรู้อะไรบ้างที่เกี่ยวกับพัฒนาคน และพัฒนางานดังนี้

1. ผู้ร่วมวิจัย นำเสนอบันทึกผลการประเมินผลความก้าวหน้าและการปรับปรุงแก้ไขแต่ละครั้ง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยอื่นๆ ได้รับทราบทั้งที่เป็นเอกสารและการนำเสนอรายงาน ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 5 - 7 (วางแผนใหม่, ปฏิบัติใหม่, สังเกตผลใหม่) ให้ผู้ร่วมวิจัยรับทราบร่วมกัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 35 แสดงผลการประเมินโครงการที่ 5 การประชุมปฏิบัติการ “จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”

ตัวบ่งชี้/ผลที่เกิด	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ครูร่วมกิจกรรมอย่างเข้มข้น	√			
2. ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา		√		
3. เอกสารหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพ		√		
เฉลี่ย	3.33			

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผลการประเมินการประชุมปฏิบัติการมีคุณภาพน่าพอใจ คือ มีคุณภาพเฉลี่ยอยู่ในระดับ“ดี” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 โดยบรรลุลำดับประสงค์ทุกตัวบ่งชี้

- 1) จุดเด่นโครงการ คือ ครูได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบและจัดการเรียนการสอน
- 2) ปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมือกันอย่างแข็งขัน มุ่งสู่โรงเรียนคุณภาพ
- 3) จุดที่ควรพัฒนา - ไม่มี -
- 4) มีข้อเสนอแนะ คือ ครูต้องศึกษาหลักสูตรอยู่เสมอและต่อเนื่อง
- 5) สรุปผลรวม คือ บรรลุเป้าหมายของการประชุมปฏิบัติการทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 36 แสดงผลการประเมินโครงการที่ 6 การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน

ตัวบ่งชี้/ผลที่เกิด	ระดับคุณภาพ			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ครูมีความรู้ความเข้าใจการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด	√			
2. ครูออกแบบกิจกรรมพัฒนาการคิดได้หลากหลาย		√		
3. มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการคิดของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้		√		
4. มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน		√		
5. เกิดผลงานที่ชัดเจนทั้งในส่วนของครูและนักเรียน		√		
เฉลี่ย	3.20			

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผลการประเมินโครงการมีระดับคุณภาพน่าพอใจ คือ มีคุณภาพเฉลี่ยอยู่ในระดับ“ดี” คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 โดยบรรลุลำดับประสงค์และเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้

- 1) จุดเด่นโครงการ คือ ครูได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสมศ.
- 2) ปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมือกันหลายส่วนสู่เป้าหมายร่วมกัน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็น “คนเก่ง”
- 3) จุดที่ควรพัฒนา - ไม่มี -
- 4) มีข้อเสนอแนะ คือ เสริมสร้างนักเรียน โดยให้ครูมีความสามารถด้านนี้อย่างหลากหลาย และบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 5) สรุปผลรวม คือ บรรลุเป้าหมายของโครงการทุกตัวชี้วัดและมีระดับคุณภาพสูง

หลังจากการประเมินกิจกรรมและโครงการต่างๆ แล้ว ได้ร่วมกันประเมินคุณภาพครู (หลังการพัฒนา) เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย รวมทั้งตอบคำถามวิจัย โดยประเมินคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ และ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังตารางต่อไปนี้

2.3.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านความรู้หลังการพัฒนา

ตารางที่ 37 แสดงผลสรุปการประเมินตนเองของครูด้านความรู้ (หลังการพัฒนา)

ความรู้ เรื่องที่	ความรู้เกี่ยวกับ	ร้อยละจำนวนคนที่มีความรู้				
		5	4	3	2	1
1.	ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	64	36	-	-	-
2.	การพัฒนาหลักสูตร	40	60	-	-	-
3.	การจัดการเรียนรู้	76	24	-	-	-
4.	จิตวิทยาสำหรับครู	72	23	-	-	-
5.	การวัดและประเมินผลการศึกษา	52	48	-	-	-
6.	การบริหารจัดการในห้องเรียน	80	20	-	-	-
7.	การวิจัยทางการศึกษา	60	40	-	-	-
8.	นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	68	32	-	-	-
9.	ความเป็นครู	84	16	-	-	-
10.	สาระการเรียนรู้รายวิชาและหลักสูตรที่รับผิดชอบสอน	92	8	-	-	-
ร้อยละเฉลี่ย		68.8	31.2	-	-	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยยืนยันคุณภาพของตนเองด้านความรู้ว่า มีความรู้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานที่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” และเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการพัฒนา มีความรู้ในระดับมากที่สุดถึง 9 ใน 10 เรื่อง มีเพียงเรื่องเดียวที่มีผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ใน “ระดับมาก” คือ การพัฒนาหลักสูตร

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าการร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ในครั้งนี้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างดี มีบรรยากาศที่ดีขึ้น ส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และรวบรวม/จัดทำเอกสารความรู้ได้จำนวนมาก

2.3.2 ผลการประเมินคุณภาพด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ (หลังการพัฒนา)

ขณะผู้ร่วมวิจัยทำการประเมินคุณภาพด้านที่ 2 ด้วยตนเอง ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 38 แสดงผลการประเมินตนเองของครู ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ (หลังการพัฒนา)

ที่	จริยธรรมและจรรยาบรรณฯ	รายการปฏิบัติ	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับการปฏิบัติ				
			5	4	3	2	1
1.	รักและศรัทธาในวิชาชีพครู	1. สนับสนุน และ เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ	84	16	-	-	-
		2. เสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ	92	8	-	-	-
		3. ยกย่องชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จ	100	-	-	-	-
		4. ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ	100	-	-	-	-
2.	มีวินัยและยอมรับผิดชอบในวิชาชีพ	1. ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลาวางแผนการใช้งานและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	92	8	-	-	-
		2. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร	100	-	-	-	-
		3. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และ มุ่งมั่นพัฒนาการประกอบวิชาชีพให้ก้าวหน้า	88	12	-	-	-
		4. ยอมรับผลอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค	84	16	-	-	-
3.	การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	1. ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับสถานะตน	80	20	-	-	-
		2. รักษาสิทธิประโยชน์ตนเองและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	100	-	-	-	-
		3. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	88	12	-	-	-
4.	การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	1. ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และสถานการณ์	84	16	-	-	-
		2. มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน คอลleagueร่วมงาน และผู้รับบริการ	100	-	-	-	-
		3. ปฏิบัติตนตามหลักการครองตนครองคนครองงานเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ	92	8	-	-	-
		4. เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมผู้อื่นให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู และ พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ	96	4	-	-	-
เฉลี่ยร้อยละ			92.00	8.00	-	-	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยทุกคน มีผลการประเมินคุณภาพตนเอง (หลังการพัฒนา) พบว่า อยู่ในระดับ “การปฏิบัติมากที่สุด” ทั้งหมดทุกตัวชี้วัด แสดงถึงความมั่นใจในตนเองว่า “ไม่มีปัญหาด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ”

3. ผลการประเมินด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (หลังการพัฒนา)

ผู้ร่วมวิจัยทำการประเมินคุณภาพด้านที่ 3 ด้วยตนเอง คือ คุณภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติงานของครู โดยใช้แบบประเมินเครื่องมือวิจัยฉบับที่ 9 ซึ่งเป็นการประเมิน 3 ฝ่าย ประกอบด้วย 1) การประเมินตนเอง 2) การประเมินโดยเพื่อนครู 3) การประเมินโดยคณะผู้สังเกตภายนอกมิตร ผลการประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 39 แสดงผลการประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (หลังการพัฒนา) ตอนที่ 1 สมรรถนะการปฏิบัติงาน

ที่	สมรรถนะ	รายการตัวชี้วัด	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับการปฏิบัติ				
			5	4	3	2	1
1.	การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	1.1 วางแผน กำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์/สังเคราะห์ภาระกิจงาน	32	68	-	-	-
		1.2 มุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ให้มีคุณภาพถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์	52	48	-	-	-
		1.3 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน	40	48	12	-	-
		1.4 พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ	48	40	12	-	-
2.	การบริการที่ดี	2.1 ตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ	64	36	-	-	-
		2.2 ปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ	52	48	-	-	-
3.	การพัฒนาตนเอง	3.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการ และวิชาชีพ	32	48	20	-	-
		3.2 สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ	40	40	20	-	-
		3.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างเครือข่าย	52	48	-	-	-
4.	การทำงานเป็นทีม	4.1 ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน	48	52	-	-	-
		4.2 เสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน	88	12	-	-	-
		4.3 ปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์หลากหลาย	52	48	-	-	-

ตารางที่ 39 แสดงผลการประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (หลังการพัฒนา) ตอนที่ 1
สมรรถนะการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	รายการตัวชี้วัด	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับการปฏิบัติ				
			5	4	3	2	1
		4.4 แสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม		48			
		4.5 เข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย	44 80	20	8 -	- -	- -
5.	การบริหาร หลักสูตร และจัดการ เรียนรู้	5.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	24	48	28	-	-
		5.2 ความรู้ความสามารถออกแบบการเรียนรู้	44	56	-	-	-
		5.3 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	32	56	12	-	-
		5.4 ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้	40	60	-	-	-
		5.5 วัดและประเมินผลการเรียนรู้	36	48	16	-	-
6.	การพัฒนา ผู้เรียน	6.1 ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	84	16	-	-	-
		6.2 พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต ผู้เรียน	72 80	28 20	- -	- -	- -
		6.3 ปลุกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจ ในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน	68	32	-	-	-
		6.4 จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
7.	การบริหาร จัดการ ชั้นเรียน	7.1 จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน	60	40	-	-	-
		7.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ เอกสารประจำชั้น เรียน/เอกสารประจำวิชา	52	48	-	-	-
		7.3 กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา	64	36	-	-	-
8.	การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน	8.1 การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน	52	40	8	-	-
		8.2 การสังเคราะห์รวบรวมปัญหา	40	40	20	-	-
		8.3 การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	32	40	28	-	-
9.	ภาวะผู้นำครู	9.1 มีวิสัยทัศน์เป็นผู้ใหญ่ เหมาะสมกับการเป็นครู	100	-	-	-	-
		9.2 สนทนอย่างสร้างสรรค์	72	28	-	-	-
		9.3 เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง	52	40	8	-	-
		9.4 ปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง	68	32	-	-	-
		9.5 มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	80	20	-	-	-

ตารางที่ 39 แสดงผลการประเมินตนเองด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (หลังการพัฒนา) ตอนที่ 1
สมรรถนะการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	รายการตัวชี้วัด	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับการปฏิบัติ				
			5	4	3	2	1
10.	สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	10.1 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อการจัดการจัดการเรียนรู้	40	48	12	-	-
		10.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดการเรียนรู้	32	48	20	-	-
เฉลี่ยร้อยละ			54.12	39.68	6.20	-	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า คุณภาพของครูด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีความสามารถในทุกสมรรถนะและอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่งน่าพอใจอย่างมาก

4. ผลการประเมินด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (โดยผู้วิจัยและผู้สังเกต)

นอกจากให้ผู้ร่วมวิจัยมีโอกาสประเมินตนเองแล้ว ยังจัดให้มีการประเมินคุณภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน (ใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 17) ซึ่งประเมินโดยเพื่อนครูและคณะผู้สังเกตภายนอกด้วยแล้วนำมาประมวลผล ดังปรากฏผลต่อไปนี้

ตารางที่ 40 แสดงผลการประเมินสมรรถนะของครู (หลังการพัฒนา)

รายชื่อ ผู้ร่วมวิจัย	สมรรถนะของครู										ผลการประเมิน		
	1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	2. การบริการที่ดี	3. การพัฒนาตนเอง	4.การทำงานเป็นทีม	5. หลักสูตรและจัดการเรียนรู้	6.การพัฒนาผู้เรียน	7.การจัดการชั้นเรียน	8.การวิเคราะห์สังเคราะห์/วิจัย	9.ภาวะผู้นำ	10.การสร้างวัฒนธรรมชุมชน	ก่อน การ พัฒนา	หลัง การ พัฒนา	ภาพ รวม
1. ครูปิยวรรณ	4	4	4	5	4	4	4	3	4	4	3.3	4.0	+ 0.7
2. ครูภมร	5	4	4	5	4	4	4	3	5	5	3.5	4.3	+ 0.8
3. ครูบุญชู	4	4	3	4	4	3	3	4	3	3	3.0	3.5	+ 0.5
4. ครูสุทธาภาญจน์	4	5	4	5	4	4	4	3	3	3	3.4	3.9	+ 0.5
5. ครูสขัน	5	4	5	5	4	5	4	4	4	5	3.8	4.5	+ 0.7
6. ครู นภัสดล	4	4	4	4	3	4	3	3	3	4	3.0	3.6	+ 0.6
7. ครูอรทัย	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3.2	3.8	+ 0.6
8. ครูมณีนันท์	5	3	4	3	4	5	5	4	4	4	3.3	3.8	+ 0.5
9. ครูจินตนา	4	3	4	4	4	4	4	4	3	4	3.2	3.8	+ 0.6
10. ครูอุไรวรรณ	4	4	3	4	4	4	4	3	3	4	3.0	3.7	+ 0.7
11. ครูลิขิต	4	4	3	4	3	4	4	3	4	4	3.0	3.7	+ 0.7
12. ครูพวงพยอม	4	4	4	4	3	4	4	3	3	4	3.0	3.7	+ 0.7
13. ครูเฉลิมศรี	5	4	5	4	4	5	4	4	4	4	3.3	4.3	+ 1.0
14. ครูบุญนำ	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	3.2	3.9	+ 0.7
15. ครูนิรันดร์	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3.2	3.9	+ 0.7
16. ครูประสิทธิ์	4	3	3	4	4	4	4	3	3	5	3.2	3.7	+ 0.5
17. ครูรัตนา	3	3	4	4	4	4	4	3	3	4	3.0	3.6	+ 0.6

ตารางที่ 40 แสดงผลการประเมินสมรรถนะของครู (หลังการพัฒนา) (ต่อ)

รายชื่อ ผู้ร่วมวิจัย	สมรรถนะของครู										ผลการประเมิน		
	1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	2. การบริการที่ดี	3. การพัฒนาตนเอง	4. การทำงานเป็นทีม	5. หลักสูตรและจัดการเรียนรู้	6. การพัฒนาผู้เรียน	7. การจัดการชั้นเรียน	8. การวิเคราะห์สังเคราะห์วิจัย	9. ภาวะผู้นำ	10. การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	ก่อน การพัฒนา	หลัง การพัฒนา	ภาพ รวม
18. ครูยุพิน	4	3	4	4	4	5	5	4	4	5	3.5	4.2	+ 0.7
19. ครูศิริกัญญา	5	4	4	4	5	5	4	4	5	4	3.6	4.4	+ 0.8
20. ครูนลินี	4	4	3	3	4	4	4	3	3	3	3.3	3.5	+ 0.2
21. ครูพัชรภรณ์	5	4	4	5	4	4	4	4	5	4	3.5	4.3	+ 0.8
22. ครูอัมภกรณ	5	4	4	4	5	5	4	5	4	4	3.4	4.4	+ 1.0
23. ครูพิกุล	4	4	5	5	4	4	4	4	5	4	3.2	4.3	+ 1.1
24. ครูอนุรักษ์	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	3.2	3.9	+ 0.7
25. ครูอุดม	4	4	4	4	3	4	3	3	4	4	3.0	3.7	+ 0.7
เฉลี่ย	4.3	3.7	3.9	4.1	3.9	4.2	4.0	3.6	3.8	4.0	3.3	4.00	+ 0.7

หมายเหตุ + หมายถึง หลังการพัฒนาครูมีความสามารถสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนา

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยทั้ง 25 คน มีสมรรถนะหลังการพัฒนาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนาโดยก่อนการพัฒนาอยู่ใน “ระดับปานกลาง” ก่อนไปทาง “ระดับมาก” คือ ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพ เท่ากับ 3.30 ในขณะที่หลังการพัฒนาอยู่ที่ “ระดับมาก” คือ 4.00 ซึ่งแสดงว่าผู้ร่วมวิจัยมีคุณภาพสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือด้านความสามารถ (สมรรถนะ) ในการปฏิบัติงานในหน้าที่

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (คณะสันิเทศกัลยาณมิตร) ได้ร่วมกันสังเกต ติดตาม และประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง โดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 16 เพื่อประเมินสภาพจริงหลังการพัฒนาปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 41 แสดงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของครู (หลังการพัฒนา)

ที่	รายการประเมินการปฏิบัติงาน ในหน้าที่หลักของครู	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้					
	1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน เหมาะสม	32	44	24	-	-
	1.2 ออกแบบการเรียนรู้และจัดหน่วยการเรียนรู้ได้เหมาะสม	40	40	20	-	-
	1.3 เลือกกิจกรรมหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	28	48	24	-	-
2.	มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
	2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ชัดเจนและมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน	40	52	8	-	-
	2.2 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีโอกาสดิคและทำ	32	48	20	-	-
	2.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	24	44	32	-	-
	2.4 จัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้	32	52	16	-	-
	2.5 บทบาทของครูมีความเหมาะสม	44	56	-	-	-
3.	มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้					
	3.1 การเลือกและใช้สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม	36	48	16	-	-
	3.2 มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เพื่อการจัดการเรียนรู้	32	52	16	-	-
	3.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้นวัตกรรม/เทคโนโลยีสารสนเทศ	40	40	20	-	-
4.	มีความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
	4.1 วิธีการประเมินผลการเรียนรู้เหมาะสม	36	40	24	-	-
	4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินผลเหมาะสม	32	36	32	-	-
	4.3 เกณฑ์การวัดประเมินผลเหมาะสม	32	40	28	-	-
5.	มีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียน					
	5.1 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	52	48	-	-	-
	5.2 การดูแลด้านระเบียบวินัยผู้เรียนได้เหมาะสม	60	40	-	-	-
6.	มีความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้					
	6.1 สนับสนุนให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น พุดคุยนำเสนอ	48	36	16	-	-
	6.2 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติงานร่วมกัน/ทำงานกลุ่ม	32	48	20	-	-
เฉลี่ยร้อยละ		37.33	45.11	17.56	-	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน 6 รายการ ซึ่งพบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และ “ระดับมาก” (เฉลี่ย 11.2 และ 11.3 ตามลำดับ) ซึ่งใกล้เคียงกันมาก โดยสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น (เฉลี่ยเพียง 4.5) ที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ใน “ระดับปานกลาง”

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะส่วนราชการต้นสังกัดได้มีนโยบายสำคัญคือมุ่งให้สถานศึกษาในสังกัดซึ่งเป็นนิติบุคคล ให้มีความเข้มแข็งและสามารถรองรับการกระจายอำนาจได้ในการนี้มีตัวชี้วัดที่สำคัญยิ่ง ได้แก่ ครูมืออาชีพ เป็นผู้ในการเปลี่ยนแปลง และ จัดให้มี “ห้องเรียนคุณภาพ” เกิดขึ้นมาด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพครูในครั้งนี้ จึงจัดให้มีการประเมินคุณภาพ “ครูมืออาชีพผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งมีปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 42 แสดงผลการประเมินคุณภาพครูมืออาชีพผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ที่	รายการประเมิน	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับคุณภาพ			
		4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
1.	ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา	32	56	12	-
2.	ครูออกแบบการเรียนรู้ที่สนองมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร	40	40	20	-
3.	ครูจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	32	48	20	-
4.	ครูมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน	32	48	20	-
5.	ครูนำเสนอรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนด้วยระดับคุณภาพ (Rubrics)	32	40	28	-
6.	ครูมีทักษะพื้นฐานในการใช้สื่อ ICT	52	40	8	-
7.	ครูออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ ICT ในกระบวนการเรียนรู้	44	36	20	-
8.	ครูมีการนำ ICT มาใช้ในกระบวนการเรียนรู้	72	16	12	-
9.	ครูมีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชั้นเรียน	72	28	-	-
10.	ครูมีการส่งเสริมการป้องกันปัญหาของนักเรียน โดยการเสริมสร้างวินัยเชิงบวก	64	28	8	-
11.	ครูศึกษาและมีผลการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล	76	24	-	-
12.	ครูนำผลการประเมินการเรียนการสอนไปพัฒนาหรือปรับแผนการจัดการเรียนรู้	48	40	12	-

ตารางที่ 42 แสดงผลการประเมินคุณภาพครูมืออาชีพผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ร้อยละจำนวนคนที่มียกระดับคุณภาพ			
		4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
13.	ครูศึกษาและพัฒนาตนเอง	64	36	-	-
14.	ครูใช้และพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน	40	48	12	-
15.	ครูวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเรียนรู้	32	52	16	-
เฉลี่ยร้อยละ		48.80	38.67	12.53	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า หลังการพัฒนาคุณภาพครู พบว่า คุณลักษณะองค์ประกอบของห้องเรียนคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจทุกองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้ง 15 ตัวชี้วัด มีระดับคุณภาพอยู่ใน “ระดับดีมาก” เฉลี่ยถึง 14.2 คน และอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เฉลี่ย 9.7 คือมีคุณภาพอยู่ใน “ระดับดี” ทั้งนี้โดยความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “หากครูมีคุณลักษณะของครูมืออาชีพและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง” แล้วจะสามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ดีและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ผลจากพิจารณาองค์ประกอบดังรายการประเมินนี้ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพใน “ระดับดีมาก” หมายความว่า ครูมีคุณลักษณะของครูมืออาชีพ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา นำมาปฏิบัติจนเกิดมรรคผลในโรงเรียน ดังนั้นจึงจัดว่าเป็น “ครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง” เกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนและสร้างสรรค์ให้เกิดห้องเรียนคุณภาพได้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ รวมทั้งความมุ่งมั่นตั้งใจของครูผู้ปฏิบัติงานแบบมืออาชีพและผู้นำการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันเป็นองค์ประกอบของห้องเรียนคุณภาพ ได้แก่ หลักสูตรที่ดี จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดี มีการใช้ ICT และ มีการวิจัยในชั้นเรียน

คณะผู้ร่วมวิจัยร่วมกันนำเสนอผลงานการวิจัยในชั้นเรียน (นำเสนอเป็นรายบุคคล) ร่วมกันอภิปรายร่วมกัน ซึ่งได้ประโยชน์อย่างมาก

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการวิจัยขั้นตอนที่ 7 ทั้งผลที่เกิดขึ้นที่คาดหวังหรือไม่อย่างไร ทั้งทางบวกและลบ แล้วร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่างๆ จากกิจกรรมการปฏิบัติงาน ร่วมกันสรุปว่าได้อะไรบ้างหรือเกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ อะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคนและพัฒนางาน

ผู้วิจัยเขียนสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 7 โดยระบุถึงกระบวนการและผลการดำเนินงาน ผลการเรียนรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อนำเสนอผู้ร่วมวิจัยในขั้นตอนต่อไป

ผลงานที่ได้รับจากการพัฒนาคุณภาพครูประการหนึ่งซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning on the Jobs) เป็นรูปธรรมชัดเจนก็คือผลงานการวิจัยในชั้นเรียน (CAR: Classroom Action Research) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 43 แสดงรายการงานวิจัยในชั้นเรียนของครู

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย
1. ภาษาต่างประเทศ	1) “การศึกษาการออกเสียงคำศัพท์เสียง V,R,L Past Tense verb pronunciation (t,d,id) pronouncing..s(s,z,iz) ของ5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2”	- เพื่อศึกษาการออกเสียง V,R,L Past Tense verb pronunciation (t,d,id)pronouncing..s(s,z,iz)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ครูศิริัญญา
	2) “การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่อ่านภาษาอังกฤษ ไม่ออกโดยใช้เกมครอสเวิร์ด”	- เพื่อให้นักเรียนสะกดคำและอ่านคำภาษาอังกฤษได้ - ใช้เกมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนจดจำคำได้ - ทำให้นักเรียนเกิดความสนุก - เพื่อศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียน ม. 3 ด้านไม่สนใจเรียน ไม่ทำงาน และไม่ส่งงาน	ครูอุดม
	3) “การแก้ปัญหาการขาดความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียน ม. 3 โดยการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม”	ของนักเรียน ม. 3 ด้านไม่สนใจเรียน ไม่ทำงาน และไม่ส่งงาน	ครูสุชาดา
2. ภาษาไทย	1) “การพัฒนาการอ่านออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”	- เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการอ่านออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1	ครูพิกุล
	2) “เด็กที่มีห้องส่วนตัว จะเป็นคนที่มีบุคลิกภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ดีกว่าเด็กที่ไม่มีห้องส่วนตัว”	- เพื่อศึกษาว่านักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 44 คน ปี-การศึกษา 2552 ที่มีห้องส่วนตัวที่บ้าน มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์ดีคือนักเรียนที่ไม่มีห้องส่วนตัว	ครูณลินี

ตารางที่ 43 แสดงรายการงานวิจัยในชั้นเรียนของครู (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย
	3) “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้รายวิชา ท 42102 ภาษาไทย โดยใช้สื่อบทเรียนสำเร็จรูป”	- เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ท 42102 ภาษาไทย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรู้ ด้วยสื่อบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องคำมูล สูงขึ้น	ครูณภัสด
	4) “การแก้ไขปัญหาการออกเสียงภาษาถิ่นในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4”	- เพื่อแก้ปัญหการออกเสียงภาษาถิ่นในภาษาไทย - พัฒนาทักษะการอ่าน การพูด ในรายวิชาภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสม	ครูพัชรภรณ์
3. สุขศึกษาและพลศึกษา	1) “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สุขภาพผิวหน้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4”	- เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง สุขภาพผิวหน้า ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4	ครูนิรันดร์
	2) “การแก้ไขพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3”	- เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของการไม่เข้าเรียนและหนีเรียนของนักเรียน ม.3 - เพื่อหาแนวทางและดำเนินการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการหนีเรียนของนักเรียน ม. 3	ครูประสิทธิ์
	3) “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิชา สุขศึกษาพลศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สื่อบทเรียนสำเร็จรูป”	- เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้ด้วยสื่อบทเรียนสำเร็จรูปวิชาสุขศึกษา	ครูรัตนา
4. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1) “การฝึกปฏิบัติทำดอกไม้ประดิษฐ์ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน”	- เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานทำดอกไม้ประดิษฐ์ของนักเรียน - เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนในการทำดอกไม้ประดิษฐ์	ครูเรณู

ตารางที่ 43 แสดงรายการงานวิจัยในชั้นเรียนของครู (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย
5. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	1) “การช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะต่อครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4” 2) “การแก้ไขให้นักเรียนไม่ตั้งใจเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา ม. 3” 3) “ทำอย่างไรที่จะทำให้นักเรียนชั้น ม.3/3 จำนวน 4 คน ไม่หนีเรียน”	- เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเรื่องมารยาทนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 - เพื่อพัฒนาความสามารถและการมีสัมมาคารวะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 - เพื่อแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้มีความตั้งใจเรียนวิชาสังคม-ศึกษา ม.3 สูงขึ้น - เพื่อทราบปัญหาการไม่เข้าเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 4 คน - เพื่อทราบรายวิชาใดบ้างที่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวชอบหนีเรียน - เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขไม่ให้หนีเรียน	ครูยุพิน ครู อุไรวรรณ ครูลิขิต
6. คณิตศาสตร์	1) “การศึกษาผลของการเสริมแรงโดยใช้สติ๊กเกอร์รูปหัวใจสีทอง ที่มีต่อเจตคติวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5” 2) “การแก้ไขปัญหานักเรียนที่हारจำนวนเต็มบวกไม่เป็น โดยใช้แบบฝึกประสบการณ์”	- เพื่อศึกษาผลของการเสริมแรงโดยใช้สติ๊กเกอร์รูปหัวใจสีทอง - เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงสติ๊กเกอร์รูปหัวใจสีทอง - เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งงานของนักเรียน - เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ ในการหารจำนวนเต็มบวกดีขึ้น - เพื่อให้นักเรียนสามารถนำวิธีการหารจำนวนเต็มบวกมาใช้ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ค 31101 ระดับชั้น ม. 1 ได้ดีขึ้น	ครูณัฏฐ์รัตน์ ครูอนุรักษ์

ตารางที่ 43 แสดงรายการงานวิจัยในชั้นเรียนของครู (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์	ผู้วิจัย
7. วิทยาศาสตร์	1) “การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้รูปแบบชิปปาในวิชาฟิสิกส์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4”	- เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาฟิสิกส์ เรื่องงานและพลังงาน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้รูปแบบชิปพานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	ครูบุญชู

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความสามารถเบื้องต้นในการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองและการเรียนการสอน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ของจำนวนผู้ร่วมวิจัย และทุกคนมีความคิดเห็นตรงกันว่า “รู้สึกดีใจที่ตนเองสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้มีประโยชน์ และจะพัฒนาต่อเนื่องต่อไป” (รายงานโครงการฝึกอบรมครูเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน)

5. ผลการสะท้อนผลใหม่

คณะผู้วิจัยร่วมกันดำเนินการวิจัยเหมือนกันกับขั้นตอนที่ 5 โดยดำเนินการเป็น 2 ช่วง รวมเวลา 3 วัน คือ ประชุมระดมสมองวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2553 และ วันที่ 1-2 เมษายน พ.ศ. 2553 ซึ่งได้จัดประชุมทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อสรุปและสะท้อนผลการดำเนินงานในการวิจัยวงรอบที่ 2 ทั้งหมด ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพตนเองและพัฒนางานในหน้าที่ครู และผู้วิจัยสังเคราะห์ได้เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยภาพรวมของการวิจัยปฏิบัติการวงรอบที่ 2 แล้วจัดทำเป็นเอกสารเพื่อใช้ในการสรุปผลการวิจัยรวมต่อไป

ซึ่งเมื่อพิจารณาและประมวลผลการพัฒนาคุณภาพครูโดยรวม คือข้อมูลผลการวิจัยโดยภาพรวม ซึ่งเป็นผลหลังจากการพัฒนาคุณภาพครูทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 44 แสดงผลสรุปการพัฒนาคุณภาพครูโดยภาพรวม

ที่	รายการประเมินคุณภาพ 3 ด้าน	ร้อยละจำนวนคนที่มีระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
1.	ครูมีความรู้ที่จำเป็นสำหรับครู (10 เรื่อง)					
	1.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู	64	36	-	-	-
	1.2 การพัฒนาหลักสูตร	40	60	-	-	-
	1.3 การจัดการเรียนรู้	76	24	-	-	-
	1.4 จิตวิทยาสำหรับครู	72	28	-	-	-
	1.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา	52	48	-	-	-
	1.6 การบริหารจัดการในห้องเรียน	80	20	-	-	-
	1.7 การวิจัยทางการศึกษา	60	40	-	-	-
	1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	68	32	-	-	-
	1.9 ความเป็นครู	84	16	-	-	-
	1.10 สารระยวิชาและหลักสูตรที่รับผิดชอบ	92	8	-	-	-
2.	ครูมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (4 รายการ)					
	2.1 รักและศรัทธาในวิชาชีพครู	94	6	-	-	-
	2.2 มีวินัย และความรับผิดชอบในวิชาชีพ	90.8	9.2	-	-	-
	2.3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม	89.2	10.8	-	-	-
	2.4 การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	92.8	7.2	-	-	-
3.	ครูมีความสามารถในการปฏิบัติงาน (10 สมรรถนะ)					
	3.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	43.2	50.8	6	-	-
	3.2 การบริการที่ดี	58	42	-	-	-
	3.3 การพัฒนาตนเอง	37.2	45.6	17.2	-	-
	3.4 การทำงานเป็นทีม	62.4	36	1.6	-	-
	3.5 การบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนรู้	35.2	53.6	11.2	-	-
	3.6 การพัฒนาผู้เรียน	80.8	19.2	-	-	-
	3.7 การบริหารจัดการชั้นเรียน	58.8	41.2	-	-	-
	3.8 การการวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน	41.2	40	18.8	-	-
	3.9 ภาวะผู้นำครู	74.4	24	1.6	-	-
	3.10 การสร้างความ สัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	36	48	16	-	-
เฉลี่ยร้อยละ		65.92	31.06	3.02	-	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า คุณภาพเฉลี่ยของครูโดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีคุณภาพอยู่ใน “ระดับมากที่สุด” เฉลี่ยถึง 18.3 คน มีคุณภาพเฉลี่ยอยู่ใน “ระดับมาก” จำนวน 8.0 คน และมีคุณภาพเฉลี่ยอยู่ใน “ระดับปานกลาง” เพียง 0.7 คนเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงาน โดยสรุป “การพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน” ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจยิ่ง

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่ามีผลกระทบในทางบวกต่อผู้ร่วมวิจัย กล่าวคือ หลายคนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่ได้รับจากการพัฒนาในครั้งนี้ ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และงานในหน้าที่ โดยสามารถจัดทำเป็นผลงานทางวิชาการ และใช้ประกอบในการขอเลื่อนวิทยฐานะของตนเองให้สูงขึ้นได้ด้วย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 45 แสดงรายชื่อผลงานทางวิชาการของผู้ร่วมวิจัย

ที่	ชื่อผลงานทางวิชาการ	ใช้พัฒนาผู้เรียนชั้น	เจ้าของผลงาน	เลื่อนวิทยฐานะ	
				จาก	เป็น
1.	รายงานการแก้ปัญหาการออกเสียง(γ , v , s , θ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ภาษาอังกฤษ ม.2	ครูศิริัญญา	คศ.2	คศ.3
2.	รายงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รายวิชาสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน	สุขศึกษา ม.2	ครูประสิทธิ์	คศ.2	คศ.3
3.	รายงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา พ 31201 เรื่องพืชสมุนไพร ชั้น ม.1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน	สุขศึกษา ม.1	ครูรัตนา	คศ.2	คศ.3
4.	ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสม์ รายวิชา พ 41102 สุขศึกษา เรื่องสารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	สุขศึกษา ม.4	ครูนิรันดร์	คศ.2	คศ.3
5.	รายงานการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ตามแนวคอนสตรัคติวิสม์	คณิตศาสตร์ม.1	ครูอนุรักษ์	คศ.2	คศ.3
6.	รายงานการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาภาษาไทย เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีนางผีเสื้อสมุทรโดยใช้ชุดการสอน	ภาษาไทยม.3	ครูพัชราภรณ์	คศ.2	คศ.3
7.	ชุดการสอนและกระบวนการกลุ่มเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนาทก	ภาษาไทย	ครูณลินี	คศ.2	คศ.3
8.	รายงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภาษาไทย ชั้น ม.1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน	ภาษาไทยม.1	ครูพิกุล	คศ.2	คศ.3

จะเห็นได้ว่า ในระหว่างการพัฒนาคุณภาพครู (ปี 2551 - 2552) พบว่า ผู้ร่วมวิจัยสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิชาการและได้รับการอนุมัติให้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้นเพิ่มขึ้นจำนวนถึง 8 คน ซึ่งก่อนการพัฒนาในครั้งนี้ มีครูที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (คศ.3) อยู่เพียงจำนวน 4 คนเท่านั้น

ผลการสะท้อนผลใหม่ โดยภาพรวม พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

1.1 การสะท้อนผลใหม่มีกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับวงรอบที่ 1 ของการวิจัย ได้แก่ มีการประชุม การระดมสมอง การอภิปราย การเสวนา และการนำเสนอผลงานของผู้ร่วมวิจัย

1.2 การสะท้อนผลใหม่ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและการปฏิบัติงาน

1.3 เกิดผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (action learning) หรือตามหลักของ learning by doing ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้สึกดีที่สามารถปฏิบัติได้จริง และมีผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพเกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนให้พึงประสงค์ได้ ที่สำคัญคือ นักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรงจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบและจริงจังในครั้งนี้

1.4 การพัฒนาตนเอง และงานในหน้าที่ของผู้ร่วมวิจัย นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพ คือสามารถใช้เป็นผลงานทางวิชาการในการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะครูได้ นำมาซึ่งความก้าวหน้าในอาชีพด้วย

ในขณะเดียวกัน ก็มีสิ่งที่คาดหวังแต่ไม่ประสบความสำเร็จด้วย ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีผู้ร่วมวิจัยหลายคนเห็นว่าเป็นเรื่องเข้าใจยาก ต้องใช้ผู้รู้ที่แท้จริงจึงจะทำได้ดี ดังนั้น ในทางปฏิบัติจึงมีเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้นที่ดำเนินการในทุกขั้นตอน 2) การพัฒนางานในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ผู้ร่วมวิจัยบางคนยังขาดทักษะและยังไม่สามารถผลิตผลงานนี้ได้ และขอเวลาอีกสักระยะหนึ่งจะนำเสนอผลงานวิจัยของตน 3) การพัฒนาสู่ “ห้องเรียนคุณภาพ” ตามแผนงานสร้างความเข้มแข็งเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ยังไม่ครอบคลุมกรอบการดำเนินงาน โดยทำสำเร็จเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งในกรอบของห้องเรียนคุณภาพต้องสมบูรณ์ทั้ง 5 ด้านคือ หลักสูตรและการออกแบบการเรียนรู้, การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและวินัยเชิงบวก, การวิจัยในชั้นเรียน, ICT เพื่อการเรียนรู้, และครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีหลายส่วนที่จัดเป็น “ผลที่ไม่คาดหวัง” แต่เกิดขึ้นหลังขั้นปฏิบัติใหม่ โดยมีลักษณะเป็นด้านบวกต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียน ดังนี้ 1) บรรยากาศการทำงานร่วมกันที่ดี มีการร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าเดิม 2) ครูผู้ร่วมวิจัยมีบุคลิกภาพเปลี่ยนไปจากเดิมหลายคน คือ มีความกระตือรือร้นและใฝ่รู้ใฝ่เรียนและมีแนวโน้มเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มากขึ้น 3) ผู้ร่วมวิจัยมีพัฒนาการด้านการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนมากขึ้น และ 4) ผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นคือนักเรียน ครู และโรงเรียนได้รับรางวัลต่างๆ จากการนำเสนอผลงานต่อสังคม โดยได้รับรางวัลต่างๆ จำนวนมาก ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก.

ผลกระทบหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นได้ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนมีพัฒนาการไปในทางบวก นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้มากขึ้น ครูใช้ห้องปฏิบัติการและสื่อการเรียนรู้มากขึ้น และผู้ร่วมวิจัยยอมรับและให้ความร่วมมือในกระบวนการนิเทศการเรียนการสอนมากขึ้นด้วย

2. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

2.1 การเรียนรู้กระบวนการคิดตาม และประเมินผลแบบกัลยาณมิตรมีประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้ได้ไปอีกหลายลักษณะงาน

2.2 การปฏิบัติงานต่างๆ ของผู้ร่วมวิจัยมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เกิดวิธีการที่ดีกว่าเดิม มีคุณภาพสูงกว่าเดิมเมื่อเทียบกับการวิจัยในวงรอบที่ 1 โดยทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า “การนำเอาข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยวงรอบที่ 1 มาปรับใช้ในการวิจัยวงรอบที่ 2 เกิดความแตกต่างในทางบวกอย่างชัดเจน

3. องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

3.1 การสะท้อนผลใหม่เกิดองค์ความรู้ คือ กระบวนการเชิงระบบ มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี มีการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเกิดผลที่ชัดเจน รวมทั้งหลายกรณีนับว่ามีความยั่งยืนในการปฏิบัติ และเกิดวิธีการปฏิบัติที่ดี (good practices) และวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices) ในหลายกิจกรรมด้วย

3.2 ในขณะเดียวกัน การสะท้อนผลใหม่ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจมาก คือ กิจกรรมบางอย่างไม่ส่งเสริมประสิทธิภาพเท่าที่ควร และจัดเป็นวิธีการปฏิบัติที่ไม่ได้ผล (bad practices) เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบยัดครุเป็นสำคัญ การเรียนการสอนโดยไม่ต้องใช้สื่อ นวัตกรรม หรือ ICT เป็นต้นซึ่งคณะผู้ร่วมวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า “ควรเลิกใช้วิธีการเหล่านี้”

3.3 องค์ความรู้ที่ทุกคนเห็นพ้องกันคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเสวนาได้ตอบกัน นับเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์กว้างขวาง โดยมีผู้ร่วมวิจัยบางคนกล่าวถึงวิธีการหนึ่งที่สมควรนำมาใช้ในการสะท้อนผลการวิจัยคือ “วิธีจิตตปัญญาศึกษา” และ ควรผนวกกับการวิเคราะห์หลังเสร็จกิจกรรม (AAR) ด้วย ซึ่งวิธีการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา (completive education learning) มีหลักการสำคัญ คือ 1) การสุนทรียเสวนา (dialogue) 2) การฟังอย่างลึกซึ้งและตั้งใจ (deep listening) และ 3) การสะท้อนผลการเรียนรู้ (learning reflection) (จิรประภา อัครบวร และรัตนศักดิ์ เจริญทรัพย์, 2553) โดยผู้ร่วมวิจัยเห็นพ้องกันว่าเป็นกระบวนการที่ดีและมีประโยชน์ต่อกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ในการวิเคราะห์บริบทต่างๆ ได้ด้วย

6. ผลการวิจัย

ดำเนินการเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 ณ ห้องโสตทัศนศึกษาโรงเรียนพัฒนาขอนแก่น (นามสมมติ) รวมเวลาจัดประชุมปฏิบัติการ โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

6.1 แต่ละกลุ่ม (จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้) นำเสนอผลการประชุมกลุ่มจากขั้นตอนวิจัยที่ 9 ทั้งที่เป็นเอกสารและการนำเสนอรายงาน จากนั้นร่วมกันพิจารณาและสรุปหลอมรวมผลการวิจัย (ทั้งวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2) โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการสังเคราะห์ที่เขียนสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด (ขั้นตอนการวิจัย 1 – 10) ด้วย ร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ผนวกกับการนำเสนอข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัย พบว่า สรุปผลการเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น และวิธีการปฏิบัติใหม่ที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 46 แสดงผลการเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ และวิธีการปฏิบัติใหม่

ที่	รายการ คุณภาพครู	สรุปประเด็นหลัก		
		ผลการเรียนรู้	องค์ความรู้ใหม่	วิธีปฏิบัติใหม่
1.	ครูมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น	1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สำคัญ 10 เรื่อง 2) มุ่งมั่นตั้งใจและเกิดทักษะการศึกษาเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น 3) มีความสุขมากขึ้น และได้เพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเองอย่างหลากหลาย	1) ความรู้ที่จำเป็นสำหรับครู 10 เรื่อง 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ 3) สมรรถนะของครู 4) แนวทางการพัฒนาแบบร่วมมือและกัลยาณมิตรนิเทศ	1) การศึกษาเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม 2) การทำงานเชิงระบบ (System Approach) 3) การศึกษาอาศัย ICT 4) พลังความร่วมมือ
2.	ครูมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพด้าน (1) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (การปฏิบัติตน) (2) ตระหนักคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพครู (3) มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนให้เป็น“ครูที่ดี” ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	1) คุณภาพของครูด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) สมรรถนะของครู 3) การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID plan)	1) การวางแผนอย่างเป็นระบบ 2) การปฏิบัติงานโดยยึดกรอบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (4 ประการ)
3.	ครูมีความสามารถในการปฏิบัติงาน	1) มีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของหลักสูตร 2) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียน 3) มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงขึ้น 4) มีความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีสูงขึ้น	1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง	1) ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร 2) ระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ระบบเรียนรู้) 3) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ระบบการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตารางที่ 46 แสดงผลการเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ และวิธีการปฏิบัติใหม่ (ต่อ)

ที่	รายการ คุณภาพครู	สรุปประเด็นหลัก		
		ผลการเรียนรู้	องค์ความรู้ใหม่	วิธีปฏิบัติใหม่
		5) มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมากขึ้น 6) ครูใช้ผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน 7) ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้ประโยชน์	5) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6) ห้องเรียนคุณภาพ 7) การพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน 8) การวิจัยในชั้นเรียน	5) ระบบการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา 6) การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน 7) มีทักษะการใช้ ICT เพื่อการพัฒนา

จากตารางจะเห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความเห็นพ้องกันว่าเกิดผลการเรียนรู้ที่น่าพอใจยิ่ง ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ/ทักษะ และเจตคติที่ดี สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่อย่างเป็นระบบมีการร่วมกันสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) และเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้ระหว่างการปฏิบัติงาน (learning on the job) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพและการปฏิบัติหน้าที่ของครู นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูได้เรียนรู้และเกิดทักษะการปฏิบัติงานใหม่ๆหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานเชิงระบบ การนิเทศ การติดตาม และการประเมินแบบกัลยาณมิตร นับว่าเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้วย

นอกจากนี้ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ยังแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก คือเกิดการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นและมากขึ้น ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ร่วมกันสรุปประเด็นสำคัญๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 47 แสดงประเด็นการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ

ที่	ระดับ การเปลี่ยนแปลง	รายละเอียด ของการเปลี่ยนแปลง
1.	ระดับบุคคล	1) มีความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาตนเองและการพัฒนา งานในหน้าที่การจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน 2) ครู มีความรู้ความเข้าใจที่ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ครู รวมทั้งคุณภาพครูที่พึง ประสงค์ 3) มีโอกาสเพิ่มพูนและพัฒนาตนเองในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ด้านจริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านความสามารถ/ทักษะในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีเจตคติที่ ดีและถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองได้อีกด้วย 4) ครู มุ่งมั่นและพยายามปฏิบัติตนให้เป็น “บุคคลคุณภาพ” คือ มีคุณภาพตาม มาตรฐานที่กำหนด ทั้งในด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการปฏิบัติตน 5) ครู มีวิธีการปฏิบัติงานมีผลการปฏิบัติที่ดีขึ้น มีคุณภาพ พึงพอใจตนเองมากขึ้น
2.	ระดับกลุ่ม บุคคล	1) เกิดกระบวนการกลุ่มที่ร่วมกันทำงานบรรยากาศดีขึ้น ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก ขึ้น 2) แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น 3) คณะทำงาน(คณะกรรมการ) แต่ละชุดปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระบบ และ มีผลการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ 4) ความเป็นระบบและความสำเร็จของงานนำมาซึ่งความพึงพอใจของกลุ่ม
3.	ระดับโรงเรียน	1) บรรยากาศในโรงเรียนดีขึ้น กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ และเกื้อกูลกัน มากขึ้น 2) โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับดีขึ้น ได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครองและนักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม 3) ครูสร้างสรรค์ผลงานให้กับโรงเรียนมากขึ้น ได้แก่ ได้รับการเลื่อนวิทยฐานะ สูงขึ้นมีรายงานการวิจัยในชั้นเรียน มีเอกสารเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น 4) บรรยากาศของโรงเรียนดีขึ้น เป็นสังคมที่มีบรรยากาศการเรียนรู้มากกว่าในอดีต

จากตารางจะเห็นว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อผู้ร่วมวิจัยค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิธี/ขั้นตอนการปฏิบัติงานคือมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การเปลี่ยนไปในทางบวกในหลายเรื่อง เกิดวิธีการการปฏิบัติงานเชิงระบบที่มีขั้นตอนชัดเจน การปฏิบัติราบรื่นมากกว่าเดิม รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร โดยมีบรรยากาศการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน

6.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการดำเนินการวิจัย เพื่อร่วมกันสรุปอภิปรายผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งกรณีรายมาตรฐานคุณภาพครูและโดยภาพรวม แล้วร่วมกันสรุปผลและพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้ในบทที่ 1

6.3 ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันพิจารณาผลการวิจัยซึ่งเน้นกระบวนการพัฒนาครูเพื่อบรรลุมาตรฐานคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

6.3.1 การพัฒนาครูในครั้งนี้มีผลการดำเนินการเป็นที่น่าสนใจ คือ สามารถพัฒนาครูให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทั้ง 3 มาตรฐานที่กำหนด

6.3.2 การพัฒนาบรรลุผลเนื่องจากปัจจัยสำคัญคือ ความร่วมมือ ความมุ่งมั่น และความตั้งใจจริงของคณะผู้ร่วมวิจัย โดยอาศัยกระบวนการที่หลากหลาย ได้แก่ 1) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2) การร่วมกันพัฒนาแบบกลุ่มย่อย 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 4) การฝึกอบรม 5) การประชุม/การสัมมนา/การสนทนากลุ่ม 6) การศึกษาดูงาน และ 7) การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมโดยตรงในทุกกิจกรรม

6.3.3 การบริหารจัดการที่เหมาะสมสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานครั้งนี้ประสบความสำเร็จคือกระบวนการบริหารเชิงระบบ ได้แก่ 1) ระบบการบริหาร 2) ระบบการพัฒนาครู และบุคลากร 3) ระบบการเรียนรู้ 4) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 5) การกำกับติดตามของคณะกรรมการนิเทศ ดังนั้น จึงได้ร่วมกันสรุปกระบวนการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)	ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ (Do)	ขั้นตอนที่ 3 การประเมิน (Check)	ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง/พัฒนา (Act)
ขั้นวางแผน/เตรียมการ 1. ศึกษาบริบทและสารสนเทศ 2. กำหนดมาตรฐานคุณภาพครู 3. วิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (N.A. Research) และ วิเคราะห์สภาพการณ์ (SWOT analysis) แล้วระบุความต้องการจำเป็น 4. กำหนดผลผลิตหลัก เป้าหมาย และตัวบ่งชี้ 5. กำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา (Strategic Planning) 6. กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 7. กำหนดมอบหมายผู้รับผิดชอบ 8. กำหนดกรอบแนวทางดำเนินงาน 9. จัดทำเอกสาร/คู่มือการปฏิบัติงาน	ขั้นสร้างความตระหนัก 1. กำหนดมอบหมายผู้รับผิดชอบงาน/โครงการ 2. การประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจ ขั้นมุ่งมั่นปฏิบัติ 1. กำหนด(ติดตั้ง)ระบบการพัฒนาครู 2. กำหนด(ติดตั้ง)ระบบการเรียนรู้ 3. กำหนด(ติดตั้ง)ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4. กำหนด(ติดตั้ง)ระบบการบริหารจัดการนิเทศ 5. การลงมือปฏิบัติตามทุกขั้นตอนของทุกระบบในลักษณะการพัฒนาปรับปรุงไปพร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ และ (PAR) 6. ร่วมกันปฏิบัติและพัฒนางานอย่างมุ่งมั่น 7. ร่วมกันเฝ้าสังเกตการณ์ตรวจวัดความสำเร็จ	ขั้นกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมิน ผู้รับผิดชอบ 1. กำหนดและมอบหมายผู้รับผิดชอบ 2. การประชุมชี้แจงและทำความเข้าใจ 3. การกำหนดกิจกรรมตามโครงการ/กิจกรรม 4. การติดตาม นิเทศ ประเมิน 5. การดำเนินการ โดยใช้วิธีการ/เครื่องมือที่หลากหลาย (สังเกต สัมภาษณ์ ประชุม นิเทศ ดูงาน จัดกลุ่มสนทนา วิจัย CAR)	ขั้นสรุปและรายงาน 1. กำหนดกรอบการสรุปและรายงาน 2. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม 3. การให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนา 4. ร่วมกันสรุปผลและจัดทำรายงาน 5. การนำเสนอต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 6. การเผยแพร่ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณะ

ภาพที่ 65 แสดงขั้นตอนและกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ปัจจัยความสำเร็จ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ มุ่งพัฒนาคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ อันเนื่องมาจากมีปัจจัยเกื้อหนุน ดังต่อไปนี้

7.1 ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานที่มีคุณภาพ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และคุณภาพของ สถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยความร่วมมือของผู้ร่วมวิจัย และใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่หลากหลาย ซึ่งมีความเป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ ดังนั้น จึงส่งผลให้การศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจร่วมกัน จนนำไปสู่การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ประเมินวิเคราะห์สภาพการณ์ และระบุความต้องการจำเป็น พัฒนาคุณภาพครู

เหตุผลสำคัญคือ โรงเรียนนี้ได้จัดระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามกฎกระทรวงว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน พ.ศ. 2546 (ปัจจุบันปรับเป็นฉบับ พ.ศ. 2553 แล้ว) โดยกำหนดให้ ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินการ ซึ่งระบบสารสนเทศที่มีคุณภาพนั้นเป็นส่วนสำคัญของแนวปฏิบัติ 8 ประการ ดังนี้ ในกฎกระทรวง ข้อ 14 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้ 1) กำหนดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5) จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง

7.2 ความร่วมมือของทีมวิจัย ในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลทางบวก ต่อการพัฒนาคุณภาพครู พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการ พัฒนาคุณภาพตนเอง ซึ่งอาศัยการศึกษาและพัฒนาด้วยตนเอง ผสมผสานกับการร่วมกันพัฒนากับกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมในรูปแบบกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนา ร่วมกัน และการประเมินความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพครู

เหตุผลรองรับประเด็นนี้ คือ ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจ ที่สำคัญของตน คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา ตามหัวข้อ 11.1 จึงตระหนักในความเป็นครูมืออาชีพ 2) ผู้วิจัยอาจเป็นแรงขับเคลื่อน เนื่องจากได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในการจัดและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน แห่งนี้ โดยปฏิบัติตามบทบาทของผู้วิจัย PAR คือ เป็นผู้นำ เป็นครู เป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริม

7.3 ความตั้งใจจริงในการจัดการเรียนการสอนของผู้ร่วมวิจัย ปัจจัยนี้สำคัญและโดดเด่นที่สุด กล่าวคือคณะผู้ร่วมวิจัยมีความตระหนักใน “การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” โดยทุกคนปฏิบัติมุ่งสู่เป้าหมาย เดียวกัน คือคุณภาพผู้เรียน มุ่งมั่นตั้งใจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นกระบวนการ คือ การศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร การศึกษาผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือก/ผลิต/ใช้สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีด้วย

เหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดบรรยากาศนี้มาจาก 1) กิจกรรมต่างๆ ที่จัดร่วมกันอย่างหลากหลาย และต่อเนื่อง ผสมกับการดำเนินงานบริหารวิชาการอย่างจริงจัง โดยผู้ร่วมวิจัยต้องปฏิบัติอย่างจริงจังทุกกิจกรรม ทั้งการออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา 2) ผู้ร่วมวิจัยสนองนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้มีการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบและมีการประเมินสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง 3) อาจเนื่องจากการปฏิบัติราชการแบบ Top down คือการบังคับบัญชาและสั่งการตามระบบราชการปกติก็อาจเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับหลักการของการมีส่วนร่วมนัก

7.4 การใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ในการพัฒนาคุณภาพครูครั้งนี้ใช้เวลาค่อนข้างมาก และ อาศัย กิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหลากหลาย และครอบคลุมประเด็นสำคัญที่ต้องการซึ่งวิธีการต่างๆ คือการสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การจัดกลุ่มสนทนา การประชุม การอภิปราย การอบรม ปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การวิจัยในชั้นเรียน และนิเทศ กำกับ ติดตามแบบกัลยาณมิตร รวมทั้งการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองตามหลักการ “การเรียนรู้ของผู้ใหญ่” ด้วย

เหตุผลสำคัญที่รองรับประเด็นนี้คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และสนองจุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จำเป็นต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติงาน และถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องของครูผู้ร่วมวิจัยด้วย ดังนั้น จึงต้องอาศัยวิธีการและช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย

7.5 การดำเนินการเชิงระบบ โดยผู้ร่วมวิจัยได้ศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมมือกันปฏิบัติ โดยยึดการทำงานเชิงระบบ (System Approach) มีระบบคุณภาพที่ดี และมีขั้นตอนการปฏิบัติ (Flow Chart) ที่ชัดเจน โดยยึดระบบการบริหารที่มีคุณภาพ มีระบบการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (ระบบการเรียนรู้และระบบกิจกรรม) มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ และ ความรับผิดชอบของคณะผู้ร่วมวิจัยทุกท่าน

เหตุผลที่น่าสนใจคือ หลักการสำคัญนี้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าการนำหลักการบริหารจัดการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในกิจการใดๆ มักจะประสบความสำเร็จเสมอ แต่อาจพบว่าหลายโรงเรียนก็นำไปใช้แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ในขณะที่โรงเรียนแห่งนี้ใช้ได้ผลอาจเนื่องมาจากการจัดวางระบบที่ดี ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้อย่างถูกต้องตรงกัน และร่วมดำเนินการสอดคล้องตามหลักการของ TQM คือ “คิดและทำถูกต้องตั้งแต่ต้น ทำไปทีละน้อย อย่างต่อเนื่อง”

7.6 ความร่วมมือที่ดี คือปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้กล่าวได้ว่า คือ “ความเป็นทีมคุณภาพ” เป็นคุณูปการสำคัญที่สุด ซึ่งนับเป็นความร่วมมืออย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ทั้งระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย และระหว่างผู้ร่วมวิจัยกันเอง รวมทั้งความร่วมมือของนักเรียนด้วย

7.7 ผู้บริหารสถานศึกษา คือปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และ ดำเนินการพัฒนาผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูและเป็นผู้บังคับบัญชา โดยผู้วิจัยได้แสดงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่ค่อนข้างครบถ้วน ทั้งด้านการวางแผน (Planning) การบริหารจัดการ (Administrating) การนำ (leading) และการควบคุม (Controlling) หรือการมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาก็อาจเป็นปัจจัยของความสำเร็จ ได้ด้วย

8. บทเรียนที่ได้รับ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในครั้งนี้ คณะผู้ร่วมวิจัยได้รับบทเรียนที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพครู ทั้งในด้านการปฏิบัติการ การบริหารจัดการ และพัฒนางานในหน้าที่ ดังต่อไปนี้

8.1 บทเรียนด้านการปฏิบัติการ

8.1.1 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนั้น ครูต้องมีความตระหนักเข้าใจ และให้ความสำคัญ โดยมีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความมุ่งมั่น จริงจัง โดยมีขั้นตอน หรือกระบวนการ และมีเครื่องมือที่เหมาะสม ลงมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบครบวงจร (PDCA) ครูจึงสามารถพัฒนาตนเองควบคู่ไปกับการพัฒนางานในหน้าที่และพัฒนาวิชาชีพของตนเองด้วย

8.1.2 การจัดการเรียนการสอนควรดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด โดยครูต้องหมั่นศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

8.1.3 การพัฒนาครูต้องอาศัยกระบวนการสำคัญพื้นฐาน คือ การพัฒนาตนเอง โดยได้รับการส่งเสริมจากผู้บริหารและสถานศึกษา รวมทั้งอาศัยกระบวนการกลุ่มที่เหมาะสมและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาตนเองและงานในหน้าที่

8.2 บทเรียนด้านการบริหารจัดการ

8.2.1 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติตามขั้นตอนระบบคุณภาพ คือ PDCA จะเอื้อต่อกระบวนการพัฒนาครู

8.2.2 การพัฒนาครูจะบังเกิดผลที่ชัดเจนเมื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบครบวงจรในลักษณะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) การเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงานประจำ (On the jobs Learning) เน้นความจริงจังและต่อเนื่อง โดยฝ่ายบริหารต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ

8.2.3 การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม คือ ให้ความสำคัญของการพัฒนาครูเพื่อให้บรรลุคุณภาพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

8.2.4 ผู้บริหารในสถานศึกษา คือบุคคลสำคัญ ซึ่งต้องมีบทบาทสร้างสรรค์และส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู ทั้งในด้านขวัญกำลังใจและวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

